२१. स्थायी सम्पत्ति र रोजगारीको संख्या अनुसार ठुला उद्योगहरूमा संख्या तथा रोजगारी

स्थायी सम्पत्ति			रोजगारीको संख्या		
प्रकार	संख्या	रोजगारी	प्रकार	संख्या	रोजगारी
१ करोड भन्दा कम	७९		१०-१९ जना	१९	२९२
१ देखि ५ करोड	२		२०-४९ जना	२१	५९३
५ करोड भन्दा बढी	१३		५०-९९ जना	१०	८३७
			१००-१९९ जना	३८	५६०७
			२०० र बढि	६	१२९३
जम्मा	९४	८६२२	जम्मा	९४	८६२२

२२. क्षेत्रगत भ्यालु एड

क.सं.	आर्थिक क्षेत्रको कूल भ्यालु एड तथा अन्य विवरण	ईकाई	मान
१	कृषि	रु. दश लाख	११२३०
२	मत्स्य	रु. दश लाख	५६१
३	खानी तथा उत्खनन्	रु. दश लाख	७०
४	उखोग धन्दा	रु. दश लाख	६६०
५	बिजुली, ग्यास, पानी	रु. दश लाख	१०३
६	निर्माण	रु. दश लाख	१५७०
७	थोक तथा खुद्रा व्यापार	रु. दश लाख	३८३३
८	होटल तथा रेष्टुरेण्ट	रु. दश लाख	४१८
९	यातायात तथा संचार	रु. दश लाख	७८३
१०	वित्तीय मध्यस्थता	रु. दश लाख	२४१
११	रियलस्टेट र भाडा सम्बन्धी व्यापार	रु. दश लाख	९७०
१२	सार्वजनिक प्रशासन र रक्षा	रु. दश लाख	३३६
१३	शिक्षा	रु. दश लाख	३५४
१४	स्वास्थ्य तथा सामाजिक सेवा	रु. दश लाख	२६६
१५	अन्य सामुदायिक, सामाजिक र व्यक्तिगत कृयाकलाप	रु. दश लाख	१२०
१६	कूल राष्टिय आय	रु. दश लाख	२२९११
१७	जनसंख्या	संख्या	६३९२८४
१८	प्रतिव्यक्ति आय	अमेरिकन डलर	४९६
१९	तुलनात्मक कय शक्ति	अमेरिकन डलर	८०१
२०	श्रम शक्ति उत्पादकत्व	रु.	८५८५९.९
२१	राष्टिय औषतको तुलनामा श्रमशक्तिको उत्पादकत्व	प्रतिशत	७२.७
२२	काठमाण्डौको तुलनामा श्रमशक्तिको उत्पादकत्व	प्रतिशत	२६.८

२३. मानव विकास सम्बन्धी सूचकहरू

क.सं.	विवरण	मान
१	मानव विकास सूचकांक	०.४३७
२	मानव गरिबी सूचकांक	३८.३
३	औषत आयु सूचकांक	०.७७२
४	प्रौढ साक्षरता सूचकांक	०.४५४
५	विद्यालय जाने मध्यक वर्ष	३.२१
६	विद्यालय जाने मध्यक वर्षको सूचकांक	०.२१४
७	प्रतिव्यक्ति आय	८०१

क.सं.	विवरण	मान
८	प्रतिव्यक्ति आयको सूचकांक	०.३४७
९	४० वर्षको उमेर सम्म नवाँचे अनुमान भएको जनसंख्याप्रतिशत	५.३९
१०	प्रौढ साक्षरता दर	५४.५६
११	शुरक्षित खानेपानी नपाउने जनसंख्या प्रतिशत	३.९७
१२	५ वर्ष मुनिका कुपोषित जनसंख्या प्रतिशत	३३.४
१३	आर्थिक पहुँचबाट वन्चित जनसंख्या प्रतिशत	१८.६९
१४	सार्वजनिक बजेट खर्च जम्मा रु. हजारमा आ. व. २०१३/१४	३५७७०६७
१५	चालु सार्वजनिक खर्च रु. हजारमा आ. व. २०१३/१४	३२२८३२२
१६	पुंजीगत सार्वजनिक खर्च रु. हजारमा आ. व. २०१३/१४	३४८७४५
१७	गरिबी व्यक्ति गन्ती अनुपात	३९.५
१८	गरिबीको खाडल	१०
१९	*Squared Poverty Gap*	३.६
२०	प्रति हजजार विद्यार्थीको लागि विद्यालय संख्या	०.४४
२१	आर्थिकरुपले सक्रय जनसंख्या प्रतिशत	५३.७
२२	प्रति स्वास्थ्य संस्था बराबर हुन आउने जनसंख्या	५४६४

श्रोत, मानव विकास प्रतिवेदन २०१४

२४. घर परिवार, जनसंख्या, औसत परिवार संख्या र लिङ्ग अनुपात

क.स.	नगरपालिका/गाउँपालिकाको नाम	जम्मा घर परिवार	जनसंख्या			औषत परिवार संख्या	लिङ्ग अनुपात
			जम्मा	पुरुष	महिला		
१	अग्निसाइकृष्णासवरन गाउँपालिका	५४२२	२७१२९	१२८४८	१४२८३	५.००	८९.७.
२	बलानबिहुल गाउँपालिका	३७७६	२१८१९	१०७९८	११०२३	५.९८.	९७.७.
३	बेल्हीचपेना गाउँपालिका	५२४२	२९४०९	१४४८७	१५५७२	५.२.	९६.७६.
४	विष्णुपुर गाउँपालिका	४३७०	२३०३८	११४३८	११६००	५.२७.	९८.०.
५	बोदेबरसाईन नगरपालिका	८०२२	४३२२९	२१३१९	२१९१०	५.२८.	९७.०.
६	छिन्नमस्ता गाउँपालिका	५४३९	२८३६०	१४१९१	१४१६९	५.२.	१००.०६.
७	डाक्नेश्वरी नगरपालिका	८१४९	४७७४४	२०६८७	२२०६७	५.२७.	९३.७.
८	हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	८१५२	४७७३४	२२७२१	२३००९	५.६१.	९८.७७.
९	कञ्चनरुप नगरपालिका	१०१९२	५३२८८	२०९५३	२७३३५	५.२३.	९४.९.
१०	खडक नगरपालिका	८६१५	४५३८८	२१३०८	२४०६०	५.२७.	८८.७६.
११	महादेवा गाउँपालिका	५३९५	२८५४२	१४२१५	१४३२७	५.२९.	९९.२२.
१२	राजविराज नगरपालिका	१३३५०	६८३९६	३५०९२	३३३०४	५.१२.	१०५३७.
१३	रुपनी गाउँपालिका	५०१२	२६३८७	१२८४१	१३५४३	५.२८.	९४.५५.
१४	सप्तकोशी नगरपालिका	४५३९	२११३१	१००१८	११११३	४.६८.	९०.१५.
१५	शम्भुनाथ नगरपालिका	६७६४	३५२१३	१६७७६	१८४३७	५.२१.	९०.९९.
१६	सुरुङ्गा नगरपालिका	८६५०	४४२२२	२०७८७	२३४३५	५.११.	८८.७०.
१७	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	५६५७	३१७३५	१६१८४	१५०५१	५.७७.	१०४०७.
१८	तिरहुत गाउँपालिका	४०७८	२२०१०	१०९१३	११०९७	५.४०.	९८.४.
१९	Institutional	३४	१४४०	२७९	१६१	-	-
	जम्मा	१२१०९८	६३९२८४	३१३८४८	३२७४३८	५.२८.	९६.४४.

२५. उपलब्धी सूचकहरू

प्रमुख उपलब्धी सूचकहरु		आ. व. २०७३/७४ का लागि प्रस्तावित वार्षिक लक्ष्य	वार्षिक प्रगति
कक्षा १ मा भर्ना	प्रारम्भिक बाल शिक्षाबाट	८०	७८
	कुल प्रवेश दर	१२५	१२१
	खुद प्रवे श दर	१००	८५
सहजै देखिने भर्ना दर	प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा	८५	८०
	आधारभूत शिक्षा (१-५)	१२१	११९
	आधारभूत शिक्षा (१-८)	११५	१०२
	माध्यमिक शिक्षा (९-१२)	५०	३८
प्रमुख उपलब्धी सूचकहरु		आ. व. २०७३/७४ का लागि प्रस्तावित वार्षिक लक्ष्य	वार्षिक प्रगति
खुद भर्ना दर	आधारभूत शिक्षा (१-५)	१००	९५
	आधारभूत शिक्षा (१-८)	१००	८१
	माध्यमिक शिक्षा (९-१२)	४०	३६
आवश्यक योग्यता तथा तालिम प्राप्त शिक्षक	आधारभूत शिक्षा	१००	९८
	माध्यमिक शिक्षा	१००	९८
प्रमाणीकरण तालिम प्राप्त शिक्षक	आधारभूत शिक्षा	१००	९७
	माध्यमिक शिक्षा	१००	९५
विद्यार्थी शिक्षक अनुपात	आधारभूत शिक्षा		३९
	माध्यमिक शिक्षा		५०
कक्षा दोहोऱ्याउने दर	कक्षा १		
	कक्षा ८		
कोहर्ट विधिअनुसार टिकाउ दर	कक्षा ५		
	कक्षा ८		
सक्षमताको गुणाङ्क (अनुपात)	आधारभूत शिक्षा		
	माध्यमिक शिक्षा		
सिकाइ उपलब्धि	कक्षा १ - ५	५५	४६.७२
	कक्षा ६- ८	५५	४६.५२
उत्तीर्ण दर	कक्षा ९- १०	५०	४२.२४
साक्षरता दर	उमेर समूह १५-२४		
	उमेर समूह (६+ वर्ष)		
	उमेर समूह (१५+ वर्ष)		
लैंगिक समता सूचकाङ्क १५+	सामुदायिक		१.२२
	संस्थागत		०.६३

२६. वन श्रोतको स्थिति

सि.नं.	वनको किसिम र भौगोलिक क्षेत्र	क्षेत्रफल हे. मा	क्षेत्रफल प्रतिशतमा
	१. तराईको वन क्षेत्र		
१.१	खयरको वन	९९.६०	०.२९
१.२	सालको वन	२३३०.३०	६.८२
१.३	ट्रपिकल मिक्स्ड हार्ड उड वन	१०६८.४०	३.१३
१.४	वृक्षारोपण	८५.९०	०.२५
	जम्मा	३५८४.२०	१०.४९
	२. शिवालिक वन (चुरिया वन) क्षेत्र		
२.१		१२८४८.६०	३७.५९
२.२		१५७४६.५०	४६.०७
२.३		२०००.००	५.८५
	जम्मा	३०५९५.१०	८९.५१
	कुल जम्मा	३४१७९.३०	१००.००

२७. स्थानीय तह निर्वाचन २०७४, प्रमुख/अध्यक्षको निर्वाचन नतिजा

क.सं.	स्थानीय तह	अध्यक्ष/प्रमुखको नाम	प्राप्त मत	राजनैतिक दल
१	अग्निसायर कृष्णसवरन गापा	परशुराम चौधरी	३३९५	नेका
२	कञ्चनरुप नपा	बसन्त कुमार	५०४२	एमाले
३	खडक नपा	हेमाद्र हक	३१२८	ससफोने
४	छिन्नमस्ता गापा	सुर्यनारायण मण्डल अमात	२८०५	नयाँ शक्ति पार्टी
५	डाक्नेश्वरी नपा	शिवनारायण साह	३८८०	राजपा
६	तिरहुत गापा	हेमन्तकुमार बहडखेर	२९४२	ससफोने
७	तिलाठी कोइलाडी गापा	सतिश कुमार सिंह	२९८७	राजपा
८	बेल्ही चपेना गापा	परमानन्द यादव	३५४५	नेका
९	बोदे बर्षाइन नपा	आतेश कुमार सिंह	४५४७	ससफोने
१०	महादेवा गापा	दिपक कुमार यादव	३०९१	ससफोने
११	राजविराज नपा	शम्भू प्रसाद यादव	४७७४	राजपा
१२	रुपनी गापा	हरेराम यादव	४०६८	राजपा
१३	बलान बिहुल गापा	दयानन्द गोइत	२२३८	ससफोने
१४	विष्णुपुर गापा	लिलाम्बर यादव	२१२४	नेका
१५	शम्भुनाथ नपा	योगेन्द्र प्रसाद चौधरी	२७७८	नेका
१६	सप्तकोशी नपा	उत्तमकुमार शर्मा	३०३९	एमाले
१७	सुरुङ्गा नपा	मुक्तिनाथ चौधरी	५२७९	नेका
१८	हनुमाननगर कंकालिनी नपा	शैलेश कुमार साह	५७२०	राजपा

२८. स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ को मतदाता संख्या र कार्यपालिका सदस्य संख्या

क. सं.	स्थानीय तह	मतदाता संख्या			सभा सदस्य संख्या कार्यपालिका सदस्य संख्या	
		महिला	पुरुष	तेस्रो लिङ्गी	सभासदस्य	कार्यपालिका सदस्य
१	अगिनीसायर कृणसवरन गापा	७८०३	७४५६	४	३४	१४
२	कञ्चनरुप नपा	१४११८	१४१५७	४	६५	२२
३	खडक नपा	१२७९१	१२०६३	५	६०	२१
४	छिन्नमस्ता गापा	६५४७	७६२१	०	३९	१५
५	डाक्नेश्वरी नपा	११२५२	११९५८	०	५५	२०
६	तिरहुत गापा	५८९०	६५३९	०	२९	१३
७	तिलाठी कोइलाडी गापा	७४०४	८६७१	०	४४	१६
८	बेल्ही चपेना गापा	६९०३	७७६५	०	३४	१४
९	बोदे बर्षाइन नपा	१०९५३	११२८६	०	५५	२०
१०	महादेवा गापा	६४२०	७३१३	०	३४	१४
११	राजविराज नपा	१५०२८	१७००५	२	८५	२६
१२	रुपनी गापा	६६५२	७३१८	१	३४	१४
१३	बलान बिहुल गापा	५१३४	५९४७	०	३४	१४
१४	विष्णुपुर गापा	५२४५	६२०९	१	३९	१५
१५	शम्भुनाथ नपा	९५०८	९०२२	४	६५	२२
१६	सप्तकोशी नपा	६१२८	६०१२	०	६०	२१
१७	सुरुङ्गा नपा	१२८८२	१२२४१	०	६०	२१
१८	हनुमाननगर कंकालिनी नपा	१०४१२	१२३०५	०	७५	२४
	जम्मा	१६०७७०	१७०८८८	२१	९०१	३२६

२९. प्रदेश सभा निर्वाचन २०७४ को नतिजा

प्रतिनिधी सभा निर्वाचन क्षेत्र नं	प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र नं	सांसदको नाम	प्राप्त मत	राजनैतिक दल	जम्मा मतदाता	बढेको मत	बदर मत	बदर मत
१	१	सत्यनारायण मण्डल	१३३०२	एमाले	५०७२३	३३६५६	३१६१३	१९६३
१	२	नवलकिशोर साह सुही	१३६४७	राजपा	४४१८८	३०४१७	२७१६६	३३०१
२	१	शैलेन्द्र प्रसाद साह	१०५७७	समफो	४१७६१	२८०६५	२५५०५	२५६०
२	२	मनिष कुमार सुमन	८९३९	राजपा	३७५०२	२४३३८	२२५३९	१७७९
३	१	मोहम्मद सलिम	१११२८	नेका	४३८९०	३०४७८	२८०८१	२३९७
३	२	विदेश्वरप्रसाद यादव	१०३२८	राजपा	४१४९९	२९३१०	२७४२७	१९६३
४	१	गोविन्द बहादुर न्यौपाने	१५११३	एमाले	४१९०३	३३४८७	३१४६४	२०२३
४	२	अभिषेक यादव	९६०५	समफो	३९६३४	२७१४	२५११२	२१०२
जम्मा					३४६२००	२३७०४५	२१८२३७	१८१०८

३०. प्रतिनिधी सभा निर्वाचन २०७४ को नतिजा

प्रतिनिधी सभा निर्वाचन क्षेत्र	सांसदको नाम	प्राप्त मत	राजनैतिक दल	जम्मा मतदाता	बढेको मत	बदर मत	बदर मत
१	डा. सुर्यनारायण यादव	२१७१२	समफो	विजयी	९४९११	६४२४८	५८२०८	५९४०
	अशोक कुमार मण्डल	१८२२५	माओवादी केन्द्र	उपविजयी				
२	उपेन्द्र यादव	२१६२०	समफो	विजयी	७९२६३	५२४९०	४७२९७	५१९३
	उमेश कुमार यादव	१११८०	माओवादी केन्द्र	उपविजयी				
३	चन्द्रकान्त चौधरी	२२८८४	राजपा	विजयी	८४४८९	५९९७४	५४२४७	४७८८
	दिनेश कुमार यादव	१९४०१	नेका	उपविजयी				
४	तेजनाथ चौधरी	२४१३१	नेका	विजयी	८६५३७	५०८३४	५४४८२	५२४२
	मनेन्द्रकुमार सिंह यादव	१४८६६	राजपा	उपविजयी				
जम्मा					३२६२००	२३७८४७	२१६४४४	२११०३

३१. स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ को उपप्रमुख/उपाध्यक्षको निर्वाचन नतिजा

क.सं.	स्थानीय तह	उपाध्यक्ष/उपप्रमुखको नाम	प्राप्त मत	राजनैतिक दल
१	अग्निनीसायर कृष्णसवरन गापा	मिना चौधरी	२९४८	नेका
२	कञ्चनरुप नपा	निरु पोखरेल	४७५८	नेका
३	खडक नपा	यसमिन सल्तान खातुन	३२३७	नेका
४	छिन्नमस्ता गापा	उषाकुमारी मण्डल	१७१०	राजपा
५	डाक्नेश्वरी नपा	इन्द्रदेवी यादव	३८२६	राजपा
६	तिरहुत गापा	तीर्थमाया मण्डल खत्वे	२७४०	ससफोने
७	तिलाठी कोइलाडी गापा	सुचिता कुमारी यादव	२९९६	राजपा
८	बेल्ही चपेना गापा	पुष्पमाला कुमारी मण्डल	३४५५	नेका
९	बोदे बर्षाइन नपा	रञ्जुकुमारी साह तेली	३७२१	ससफोने
१०	महादेवा गापा	ममता कुमारी यादव	२७४९	ससफोने
११	राजविराज नपा	साधना झा	५१९५	राजपा
१२	रुपनी गापा	बेचनी कुमारी सरदार	३९३६	राजपा
१३	बलान बिहुल गापा	रुबी गुप्ता	१८०२	ससफोने
१४	विष्णुपुर गापा	जजीरा देवी यादव	२०७८	नेका
१५	शम्भुनाथ नपा	कविता कुमारी सरदार	२६०६	नेका
१६	सप्तकोशी नपा	आशा चौधरी	३२२७	एमाले
१७	सुरुङ्गा नपा	बिन्दुकुमारी पासवान	५०३६	नेका
१८	हनुमाननगर कंकालिनी नपा	सरितादेवी यादव सिपलिया	५४१७	राजपा

३२. पाँच वर्ष र सो भन्दा माथिको जनसंख्या साक्षरता दर

स्थानीय तह	साक्षरता दर	स्थानीय तह	साक्षरता दर
अग्निसाइर कृष्णसवरन गाउँपालिका	५४	खडक नगरपालिका	५३
बलान बिहुल गाउँपालिका	५१	महादेवा गाउँपालिका	५२
बेल्ही चपेना गाउँपालिका	४५	राजविराज नगरपालिका	६९
विष्णुपुर गाउँपालिका	५५	रुपनी गाउँपालिका	५०
बोदे बरसाईन नगरपालिका	५५	सप्तकोशी नगरपालिका	६३
छिन्नमस्ता गाउँपालिका	५१	शम्भुनाथ नगरपालिका	५४
डाक्नेश्वरी नगरपालिका	५०	सुरुङ्गा नगरपालिका	५५
हनुमाननगर कङ्कालिनी नगरपालिका	५१	तिलाठी कोईलाडी गाउँपालिका	५२
कञ्चनरुप नगरपालिका	५४	तिरहुत गाउँपालिका	४९

३३. सहकारी संस्था सम्वन्धि विवरण

कार्य प्रकृति	संस्था संख्या	संचालक संख्या			रु. हजारमा			
		महिला	पुरुष	जम्मा	शेयर पुँजी	निक्षेप	ऋण	अन्य
बचत तथा ऋण	२०२	१०८	१३२	२४०	२४०५७	२४७२४	२९३५५	९४६
बहुउद्देश्यीय	८३	८७	१०६	१९३	१९२५९	१५९८७	८२७०	०
कृषि	३०५	११७४	९६१	२१३५	८२५०	२१९३०	३१९३	०
दुग्ध	९	१४	१७	३१	३०५९	०	०	०
उपभोक्ता	१२५	२	३	५	५०७	११४९	३७१	०
तरकारी तथा फलफूल	२	८	६	१४	१६	३२	४८	८०
स्वास्थ्य	४	१५	१३	२८	९१७	०	०	०
जम्मा	७३०	१४०८	१२३८	२६४६	५६०६५	६४८२३	४१२३७	१०२६

सप्तरी जिल्लाको तथ्याङ्कीय झलक २०७५

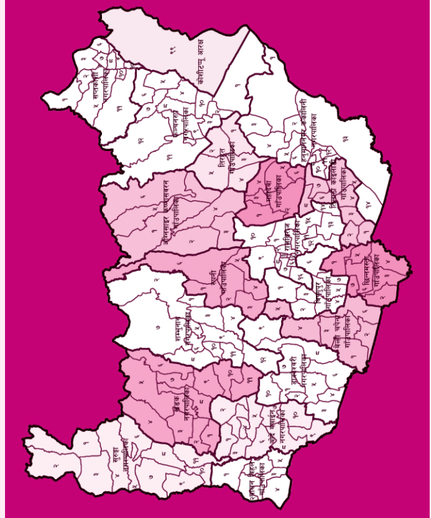

नेपाल सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
राष्ट्रिय योजना आयोग
तथ्याङ्क कार्यालय, सुनसरी, इनरुवा
(सुनसरी/सप्तरी)

Email - bsosunsari@gmail.com
Website : www.cbs.gov.np
☎:०२५-५६०१०९

१. परिचय

पृथ्वीनारायण शाहको एकिकरण अभियान अन्तर्गत १६ जुलाई १७७३ मा चौदण्डी क्षेत्र (हालको सप्तरी समेत) नेपाल राज्यमा सम्मिलित भयो । एकिकरण पछि पनि सप्तरी क्षेत्रको स्वामित्वको बारेमा कम्पनी सरकार संग किचलो भई रहेकै थियो । पछि पृथ्वीनारायण शाहको कुटनीतिक प्रयास र बारेनहेस्टीङ्गसको नेपाल प्रतिको नरम नीतिको कारण सप्तरीको क्षेत्र पूर्णरुपमा नेपालको भागको रुपमा परिणत भयो ।

२०२२ साल कार्तिक अघिको सप्तरीको पूर्वी सिमाना सुनसरी जिल्लाको लौकही "खुनिया" भन्ने नदी सम्म र पश्चिमी सिमाना कमला नदी (सिराहा) सम्म रहेको थियो । सो समय सम्म सप्तरी १० प्रगन्ना र सिराहा ४ प्रगन्नाको प्रशासकीय क्षेत्र रहे पनि सप्तरीको सिमाना अन्तर्गत थियो । २०२२ साल कार्तिक पछि सप्तरी जिल्लाको राजनैतिक तथा भौगोलिक सिमाना पश्चिममा बलान नदी र पूर्वमा कोशी नदी वीच कायम गरियो । यस विभाजन अन्तर्गत सप्तरी अन्तर्गत रहेका पूर्वका लौकही,हरिपुर,शोभनपुर, मधुवन, श्रीपुर र कुशाहा गा.वि.स.हरु सुनसरी जिल्लामा र बलान नदी देखि पश्चिम र कमला नदी देखि पूर्वका तत्कालीन ४ प्रगन्ना सिरहा जिल्ला अन्तर्गत गाभियो ।

सप्तरी नामंकरण

सप्तरी शब्द "सप्तोत्तरी" बाट बनेको हो । सप्तरीका महिलाहरु आफ्नो शरिरको माथिल्लो भागमा सात घेरा लगाएर कपडा लगाउँथे । त्यस कारण सप्तरी नाउँ हुन गयो । सप्तको अर्थ सात र उत्तरीको अर्थ माथिल्लो कपडाको भाग हुन आउँछ ।

The meaning of the term Saptari is the inhabitant particularly the women used seven fold upper garment.'Sapta' means seven and 'uttari' means upper garment.

किंवदन्ती अनुसार यहाँ सप्तर्षि मुनिहरुको वासस्थल थियो । त्यस कारण यस क्षेत्रको नाम सप्तरी हुन गयो । सप्तरीको नामाकरणको सम्बन्धमा अर्को मत के देखिन्छ भने सप्तरी वनको श्रृङ्खला थियो । "सप्त" को अर्थ सात र उत्तरीको अर्थ पहाड वा जङ्गल हुन्छ । सातवटा वनलाई सफा गरेर त्यस क्षेत्रको नाम सप्तरी राखियो । सप्तरीको अर्थ राम्रो समथल भूमि भनेर पनि विश्लेषण गरिएको छ ।

२. क्षेत्रफल, भौगोलिक स्थिति तथा सिमाना

विवरण	एकाई	मान
क्षेत्रफल	वर्ग कि.मि	१३६३
पूर्व पश्चिम लम्बाई	कि.मि	४३
उत्तर दक्षिण चौडाई	कि.मि	२४
भौगोलिक उचाई	मिटर	६१ देखि ३०५ मि
अक्षाश	षटदशांशक	२६°.२५' देखि २६°.४७'
देशान्तर	षटदशांशक	८६°. २८' देखि ८७°.७'
पूर्व सिमाना		कोशी नदीले मोरङ जिल्लासंग छुट्याएको ।
पश्चिम सिमाना		बलान नदीले सिराहा जिल्लासंग छुट्याएको ।
उत्तर सिमाना		चुरे पहाडको पानी ढलोले उदयपुर जिल्लासंग छुट्याएको ।
दक्षिण सिमाना		दशगजा ले भारतको बिहारसंग छुट्याएको ।

३. अन्तर जनगणना जनसाख्यिक सूचकहरु

जनगणना वर्ष	१९८१	१९९१	२००१	२०११
जनघनत्व	२७८	३४२	४१८	४६९
औषत परिवारको आकार	५.५	५.४	५.३	५.३
वार्षिक जनसंख्या वृद्धि दर	१.९३	२.०६	२.०३	१.१४
लैगिक अनुपात	१०८.३	१०३.१	१०४.५	९६.४
बाल्क महिला अनुपात	५०७	५४५	५१०	३८८
कुल निर्भरता दर		८८.३	८३.३	८०.१
बाल निर्भरता दर	७८.५	७८.०	७२.३	६५.६
वृद्ध निर्भरता दर	९.४	१०.३	११.०	१४.५
आर्थिकरुपले सक्रृय जनसंख्या प्रतिशत	५४.७	४८.९	४३.७	५३.७
विद्यार्थी शिक्षक अनुपात	४३.८	४४.५	४६.४	४२.०
साक्षरता दर	२४.२	३४.८	४९.६	५४.५
Male SMAM	१७.७	१९.८	२२.९	२३.५
Female SMAM	१४.३	१५.९	१८.७	१९.८
जनसंख्या प्रक्षेपण वर्ष	**२०१६**	**२०२१**	**२०२६**	**२०३१**
प्रक्षेपित जनसंख्या	६७९,५४८	७१९,०००	७५८,११०	७८९,३०९
जनसंख्या परिवर्तनको १० वर्ष अवधि		१९८१ - १९९१	१९९१ - २००१	२००१ - २०११
१० वर्ष अवधिमा जनसंख्या वृद्धि प्रतिशत		२२.८	२२.५	१२.१

४. केही आर्थिक समाजिक सूचकहरु

सूचक	एकाई	२००१	२०११
वार्षक जनसंख्या वृद्धि दर	प्रतिशत	२.०३	१.१४
घरपरिवारको औषत आकार	संख्या	५.६४	५.२८
जनसंख्याको मध्यिका उमेर	वर्ष		२२
घरपरिवार संख्या	संख्या	१०१,१४१	१२१,०९८
जनघनत्व	प्रति वर्ग किलोमिटर	४१८	४६९.०३
जनसंख्याको मध्यिका उमेर	संख्या	५७०,२८२	६३९,२८४
लैगिक अनुपात	प्रति सय महिला वरावर पुरुष	१०४.५०	९६.४४
महिला जनसंख्याको मध्यिका उमेर	वर्ष		२२
महिला जनसंख्या	संख्या	२७८,८७३	३२५,४३८
पुरुष जनसंख्याको मध्यिका उमेर	वर्ष		२१
पुरुष जनसंख्या	संख्या	२९१,४०९	३१३,८४६
कोरा जन्मदर	प्रति हजार		२३.३७
कोरा मृत्युदर	प्रति हजार		५.३०
क्षेत्रफल	वर्ग कि.मि.	१३६३	१३६३

५. केही आर्थिक समाजिक सूचकहरु, २०११

सूचक	जम्मा	महिला	पुरुष
बाल निर्भरता दर	६५.५८	६१.५२	७०.०५
वृध्द निर्भरता दर	१४.४९	१३.५४	१५.५५
एजेनिंगको सूचक	२२.१०	२२	२२.२०
शिशु मृत्युदर	४९.२४	५१.२३	५०.०९
जन्मेको अवस्थामा औषत आयू	६४.७६	६५.६०	६४
पहिलो विवाह गर्दाको मध्यक उमेर	१७.७४	१६.५६	१९.१९
जनसंख्याको मध्यिका उमेर	२२	२२	२१
Singulate mean age at marriage	२१.४८	१९.७९	२३.४९
जम्मा निर्भरता दर	८०.०७	७५.०५	८५.५९
पाँच वर्ष मुनिको बाल मृत्यू दर	६४.९०	६५.६२	६४.३३
श्रमशक्तिमा सहभागिता दर (10+years)	५३.७०	४५.१५	६२.८५
बेरोजगारी दर (10+ years)	२.२५	१.६२	२.७४

६. तुलनात्मक जनसंख्या

स्थान	जम्मा जनसंख्या	पुरुष	प्रतिशत	महिला	प्रतिशत	लैगिक अनुपात
सप्तरी	६३९,२८४	३१३८४६	४९.१	३२५,४३८	५०.९	९६.४
पूर्वाञ्चल	५८१११५५५	२७९०४८३	४८	३०२१०७२	५२	९२.४
नेपाल	२६,४९,४५०४	१२८४९०४७	४८.५	१३६४५४६३	५१.५	९४.२
राजविराज	३७७३८	१९६८४	५२	१८०५४	४८	१०९

७. विदेश गएको जनसंख्या

स्थान		विदेश गएका संख्या			
		२०५८	प्रतिशत	२०६८	प्रतिशत
सप्तरी	पुरुष	२,७५४	०.५	२५,६७६	४.१३
	महिला	१६४		७५२	
पूर्वाञ्चल	पुरुष	१,११,०८०	२.३	३८८,६१९	७.४
	महिला	१०,८३१		४१,२३२	
नेपाल	पुरुष	६,७९,४६९	३.३	१६,८४,०२९	७.२५
	महिला	८२,७१२		२,३७,४००	

८. प्रमुख जातजाति

क्र.सं.	जात/जाति	जनसंख्या		% वंश	
		२०५८	२०६८	२०५८	२०६८
१	यादव	८९८६५	१००७८१	१५.७	१५.७
२	थारु	७३१६१	७३६९७	१२.८	११.५
३	मंसलमान	४६९६४	५७१४५	८.२	८.९
४	तेली	४१२९९	४६७१३	७.२	७.३
५	धनंक	३८८२०	४१७३५	६.८	६.५
६	मुसहर	२९,७३९	३८६२५	५.२	६
७	खत्वे	२७४५०	३७९५०	४.८	५.९
८	चमार,राम,अरिजन	२१७८४	२७७०५	३.८	४.३
९	कठवनियन	१३८१४	१४८७१	२.४	२.३
१०	बाँतर , सरदार	१०५०१	१४३००	१.८	२.२

९. प्रमुख मातृभाषा

क्र.सं.	मातृभाषा	२०५८	२०६८	प्रतिशत	
				२०५८	२०६८
१	मैथिली	४२८३२०	५०५८९७	७५.१	७९.१३
२	थारु	९५९०८	६६४५५	१६.८	१०.३९
३	नेपाली	२६१८२	२६२७०	४.५	४.१
४	उर्दु	६५११	२४६१९	१.१	३.८
५	सुनुवार	३	१५६४	-	०.२
६	मगर	१६४४	१५२४	०.२	०.२
७	तामाङ्ग	३०४	१२३१		०.२
८	राई	३५	११०२		०.२
९	मगाही		९२५		०.१
१०	नेवारी	६४३	९१५		०.१

१०. धर्म अनुसारको जनसंख्या

क्र.सं.	धर्म	२०५८	%	२०६८	%
१	हिन्दु	५०४३३०	८८.४३	५४८०८१	८५.७३
२	ईस्लाम	४७६१०	८.३	५७००४	८.९
३	बौद्ध	१६९४२	२.९	२९९०५	४.६
४	किरात	५८७		३९५	०.०६
५	क्रिश्चियन	१३३		३००	०.०५
६	प्रकृति (नयाँ)			७८	०.०१
७	बोन (नयाँ)			१	०.००
८	जैन	३४५		१८८	०.०३
९	बहाई	२७		४	०.००
१०	शिख	४२		०	०.००
	उल्लेख नभएको	२६६		३३२८	०.५२

११. उमेर समूह अनुसार जनसंख्या

उमेर समुह	२०५८		२०६८	
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
०-४	३५८८५	३४३१८	३२३८१	३०८७६
५-९	४४८६८	४२४२६	४४१७६	४१९५७
१०-१४	३५३१०	३२०८९	४१८९३	४१५३३
१५-१९	२६३९१	२४२६१	३०९१४	३०८९७
२०-२४	२१६६७	२३९६६	२१५५४	२७०३०
२५-२९	२३२०८	२३४९८	२१७५६	२६९४७
३०-३४	१९०९५	२११९२	१८२४७	२४१०६
३५-३९	२००४५	१७९८०	२००६६	२१८६२
४०-४४	१४९११	१४८२९	१६७०१	१७४७९
४५-४९	१४३१३	१२१२२	१५४७९	१४८८८
५०-५४	१००२०	८७२३	१२४६३	११९५५
५५-५९	८३३४	६७२३	११९२५	१०७४५
६०-६४	६२९४	६०९०	१००६२	१००६०
६५-६९	४६६८	४४३८	७२३५	६७५८
७०-७४	३१५९	३०८६	४९१८	४५३०
७५-७९	३२४१	३२१२	२३३८	२११११
८०-८४			१००३	९५५
८५-८९			३७१	३५३
९०-९४			१९८	१९७
९५			१६६	१९९

१२. जिल्लाको कृषि सम्वन्धी आधारभूत सूचकहरू :

विवरण	एकाइ	कृषि गणना वर्ष	
		२०५८	२०६८
जिल्लाका सम्पूर्ण कृषक परिवारहरु (Total number of ag. holdings)	संख्या	७५५१२	८९२४१
देशका जम्मा कृषक परिवारहरूमध्ये जिल्लाको प्रतिशत (% of total national holdings)	प्रतिशत	-	२.३३
कृषक परिवारहरूसंग रहेको जम्मा जमिन (Total area of holdings)	हेक्टर	७७७९.७.१	७३९०७.७
जिल्लाको जम्मा क्षेत्रफलमध्ये कृषक परिवारहरूसंग रहेको जमिनको प्रतिशत (% of agriculture holding area)	प्रतिशत	५७	५४
प्रति कृषक परिवार औषत जमिन (Average size of holdings)	हेक्टर	१.०३	०.८३
कृषक परिवारहरूसंग रहेको जम्मा कित्ता संख्या (Total number of parcel)	संख्या	३०२३७९	२८५२३५
प्रति कृषक परिवार औषत कित्ता संख्या (Average no. of parcel per holdings)	संख्या	४	३.२
प्रति कित्ता औषत क्षेत्रफल (Average parcel size)	हेक्टर	०.२६	०.२६
जम्मा कृषक जनसंख्या (Total Farm Population)	संख्या	४६७७०४	५१७१३५
पाल्तू चौपाय संख्या	संख्या	-	४०७५००
पाल्तू चरापुरु संख्या	संख्या	-	३९०८५३
कृषियोग्य जमिनमध्ये सिंचित जमिनको क्षेत्रफल (%of irrigated land)	प्रतिशत	४७.५८	६३.०७
कृषिजन्य उत्पादनले परिवारलाई वर्ष भरी खान पुग्ने परिवार संख्या (Sufficiency of ag. livestock production)	संख्या	२५२९३	३०१२९
कृषिजन्य उत्पादनले परिवारलाई वर्ष भरी खान नपुग्ने परिवार संख्या (Insufficiency of ag. livestock production)	संख्या	५०२१९	५९११२

१३. जिल्लाको जमिनको भू-उपयोग

क्र. सं	भू-उपयोगको किसिम	क्षेत्रफल	
		हेक्टर	प्रतिशत
१	कृषि तथा घाँसे जमिन	९४३९.७	६९
२	पानीले ढाकेको जमिन	३१५.४	२.३
३	वन जंगल	३०२८६	२२
४	चरन, झाडी, बुट्यान	८२	०.०६
५	बाँझो जमिन	८१६९	६
६	हिउले ढाकीएको क्षेत्र	०	०
७	अन्य (सडक,बाटो, भवन, आवास)	५४४	०.४
	जम्मा	१३६६३२	

१४. कृषक परिवारले उपयोग गरेको जमिनको आधारमा कृषिमा भू-उपयोग

क्र. स.	विवरण		क्षेत्रफल (हे.)	कृषक परिवार संख्या
१	खेती योग्य जग्गा (Arable Land)	अस्थायी बाली लागेको (Temporary crops)	६६९०१.८	८०४४७
		अस्थायी चौर चरन (Temporary meadow)	१२.९	१४३
		अस्थायी बाँझो (Temporary fallow)	१३९.८	११०९
२	स्थायी बाली लागेको (Permanent crops)		२३५५.२	१६५१८
३	चौर चरन र झोतमा परेको जग्गा (Meadows and pastures)		१३११.९	३०६
४	पोखरी (Ponds)		३५६.३	१६०६
५	निजि बनजंगल (Woodland and Forest)		४८.४	६८८
६	अन्य सबै जग्गा		२८२१.५	८६६४१
	जम्मा			

१५. कित्ता संख्याको आधारमा कृषक परिवारहरूको विवरण

क्र. सं	कित्ता संख्या	२०६८		२०५८	
		कृषक परिवार संख्या	प्रतिशत	कृषक परिवार संख्या	प्रतिशत
१	१ कित्ता	१९७२९	२२	८३०९	११
२	२-३ कित्ता	३७५०९	४२	३३०५०	४४
३	४-५ कित्ता	२०६८५	२३	१८१९८	२४
४	६-९ कित्ता	१००५६	११	१०१४७	१४
५	१० वा सो भन्दा बढीकित्ता	१२६२	१.४	४७७९	६.४
	जम्मा	८९२४१		७४४८३	

१६. कृषक परिवारले चलन गरेको जमिनको क्षेत्रफल तथा कित्ता संख्या

कृषक परिवारले चलन गरेको जमिनको क्षेत्रफल	कृषक परिवार		क्षेत्रफल			कित्ता संख्या	
	संख्या	प्रतिशत	जम्मा	खेत	पाखो	जम्मा	औषत
०.१ हे. भन्दा कम	६६१५	८.२१	४१७.९	३४३.३	७४.६	८९४७	१.४
०.१-०.२ हे.भन्दा कम	५००९	६.२२	७१९.५	६१४.१	१०५.४	९७५०	१.९
०.२-०.५ हे.भन्दा कम	२१०६८	२६.१७	७०८१.१	६५६७	५१४.१	४८४८२	२.३
०.५- १ हे. भन्दा कम	२२२१५	२७.६	१६५८१.२	१५८७५.३	७०५.८	७९७२०	३.६
१- २ हे.भन्दा कम	१८०८२	२२.४६	२४३५१.८	२४६८८	६६३.८	८६३७३	४.८
२- ३ हे.भन्दा कम	५१२४	६.३६	१२३२०	११९९६.३	३५०.७	२८२१८	५.५
३-४ हे.भन्दा कम	१२२४	१.५२	४२१२	३९५०.५	२६१.५	७४१८	६.१
४- ५ हे.भन्दा कम	६१२	०.७६	२६५४.७	२४९७.१	१५७.६	४०५३	६.६
५- १० हे. भन्दा कम	४९७	०.६२	३०३९.२	२९३६.९	१०२.३	३३६५	६.८
१० हे. वा बढी	३८	०.०५	१३०७.९	१३०७.९		१५३	४
जम्मा	८९२४१		७३९०७.७	७०८२५.५	३०८२.३	२८५२३५	३.२

१७. कृषिमा भू-उपभोग

कृषक परिवारको प्रकार	एक्लो भू- उपभोग				दुई वा बढीको भू- उपभोग			
	आफ्नै		अरूको कमाएको		कृषक परिवार संख्या	आफ्नै	अरूको कमाएको	अन्य प्रकारको
	कृषक परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)	कृषक परिवार संख्या	क्षेत्रफल (हेक्टरमा)		क्षेत्रफल (हेक्टरमा)		
जग्गा चलन नगरेका	८३७४	२५७१	७६	१.४				
जग्गा चलन गरेका	६९८९४	६४३५०९	८४१	६६३.३	९७१२	४४१८	४०७९	१५०.७
जम्मा	७८२६८	६४५८५	९१७	६६४.७	९७१२	४४१८	४०७९	१५०.७

१८. जिल्लामा १० जना भन्दा बढीलाई रोजगार दिने ठुला उद्योग सम्बन्धी केही सूचकहरू

क्र.सं.	विवरण (औद्योगिक गणना सन् २००६/०७)	मान (Value) २००६/०७		मान (Value) २० ११/ १२
१	उद्योग प्रतिष्ठानहरूको संख्या (Number of Establishments)	संख्यामा	६२	९४
२	कुल रोजगारी (Number of persons engaged)		२९५९	८६२२
३	तलबी कामदारहरूको संख्या (Number of Employees)		२८०२	८४८८
४	तलब (ज्याला) सुविधा रकम (Wages/salaries and other benefits)	रु. हजारमा	३७६९३	१९६६३४
५	मौज्दातमा परिवर्तन (Change in stocks at the end of the year)		५०४५	४९.४१५
६	स्थिर संपत्तिमा वृद्धी (Gross addition to fixed assets)		७२९	१५६५४
७	कुल स्थिर संपत्ति (Gross fixed assets at the end of the year)		१०३४१९	६६४७६३
८	कुल लगानी (Value of Input)		४७३३०२	२०९३२६९
९	कुल प्रतिफल (Value of output)		६१६४३५	२९२१२६०
१०	मूल्य अभिवृद्धि (Total Value added)		१४३१३३	८२७९९१

१९. बैधानीक स्थिति र स्वामित्व अनुसार ठुला उद्योगहरूमा संख्या तथा रोजगारी

बैधानीक स्थिति			स्वामित्व		
प्रकार	संख्या	रोजगारी	प्रकार	संख्या	रोजगारी
प्राईभेट लिमिटेड	२		नेपाली र विदेशिको संयुक्त	०	
पार्टनरसिप	०		नेपाली निजी	९३	८४६९
प्राईभेट	९०	८१७६	विदेशि निजी	१	
पब्लिक लिमिटेड	२				
जम्मा	९४	८६२२	जम्मा	९४	८६२२

२०. उद्योगको प्रकार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	उद्योगको प्रकार	संख्या
१	खाद्य पदार्थ उत्पादन	३३
२	मदिरा उत्पादन	१
३	सुर्ती उत्पादन	१
४	फर्निचर बाहेक काठउत्पादन गर्ने उद्योग	४
५	अन्य गैह्र धातु उत्पादन	५५
	जम्मा	९४